

SPIS TREŚCI

Wykaz skrótów	9
Wstęp (<i>Tomasz Jurek</i>)	11
Wprowadzenie do dyplomatyki (<i>Tomasz Jurek, Krzysztof Skupieński</i>)	17
1. Czym jest dyplomatyka?	18
2. Powstanie, rozwój i nurty badawcze dyplomatyki: a) fałszerstwa i próby ich badania w średniowieczu 25, b) humaniści i początki historiografii krytycznej 26, c) stulecie XIX: „złoty wiek” dyplomatyki 30, d) wieki XX i XXI: nowe trendy 33	25
3. Badania dyplomatyczne w Polsce	38
4. Podstawowe pojęcia dyplomatyki	44
Polskie wydawnictwa źródeł dyplomatycznych (<i>Tomasz Jurek</i>)	49
1. Zarys dziejów edytorstwa dokumentów w Polsce	49
2. Stan publikacji dokumentów	53
Początki dokumentu polskiego (<i>Tomasz Jurek</i>)	64
1. Stan dyskusji	64
2. Kwestia istnienia dokumentu w X–XI wieku	65
3. Dokumentacja spraw majątkowych Kościoła	71
4. Recepcja dokumentu pieczętnego i jej przyczyny	74
5. Forma pierwszych dokumentów	79
6. Znaczenie dokumentu w XII wieku	85
Rozwój dokumentu polskiego w XIII wieku (<i>Tomasz Jurek</i>)	88
1. Tło historyczne	89
2. Pojawienie się dokumentów dla odbiorców świeckich	90
3. Kształtowanie się pojęć o randze prawnej dokumentu	92
4. Moc dowodowa dokumentu w sądach	100
5. Kształtowanie się kancelarii	105
6. Przemiany formy dokumentu	116
7. Funkcjonowanie dokumentu kościelnego	127
8. Funkcjonowanie dokumentu książęcego	132
9. Funkcjonowanie dokumentu prywatnego	140
10. Podsumowanie	144
Kancelarie centralne państwa w XIV–XVIII wieku (<i>Waldemar Chorążyczewski</i>)	145
1. Stan badań	147
2. Organizacja polskiej kancelarii królewskiej i jej przemiany: a) kanclerz i podkanclerzy 152, b) pisarze dworu i pisarze królewscy 155, c) sekretarze królewscy 155, d) sekretarze wielcy 157, e) pisarze kancelarii królewskiej i wyodrębnienie kancelarii z dworu królewskiego 160, f) podziały funkcjonalne: regenci, metrykanci, pisarze dekretowi 164, g) kancelaria ruska 167, h) kancelaria pokojowa (gabinetowa) 168, i) sekretarze pieczęci 172, j) system kancelarii centralnych 172	152

3. Organizacja litewskiej kancelarii wielkksiążęcej	173
4. Inne kancelarie centralne Rzeczypospolitej	174
5. Tryb pracy kancelaryjnej	179
6. Dokumenty i dokumentacja	184
Metryka Koronna i Metryka Litewska (Wojciech Krawczuk)	189
A. Metryka Koronna	189
1. Definicja i nazwa zespołu	189
2. Stan badań	190
3. Geneza Metryki Koronnej	192
4. Przechowywanie Metryki w dobie staropolskiej	194
5. Organizacja zasobu i przemiany funkcji	195
6. Serie ksiąg: a) Księgi wpisów (<i>Libri inscriptionum</i>) 198, b) Księgi poselstw (<i>Libri legationum</i>) 200, c) Księgi dekretów (<i>Libri decretorum</i>) 200, d) Księgi spraw ruskich (<i>Libri Ruthenici</i>), inaczej Metryka Ruska czyli Wołyńska 201, e) Księgi pieczętne (<i>Sigillata</i>) 202, f) Księgi spraw publicznych (Księgi kanclerskie) 202, g) Lustracje i rewizje dóbr królewskich 203	198
7. Tryb pracy nad Metryką	203
B. Metryka Litewska	206
1. Definicja i stan badań	206
2. Dzieje Metryki Litewskiej	207
3. Serie ksiąg	209
Kancelarie książęce na Mazowszu (do 1526 roku) (Janusz Grabowski)	213
1. Stan badań	214
2. Kancelarie książęce: a) okres 1248–1351 215, b) kancelaria Siemowita III (1341–1381) 218, c) kancelaria książąt zachodniego Mazowsza (1373–1462) 219, d) kancelaria książąt wschodniego Mazowsza (1373–1526) 223	215
3. Dokumenty	228
4. Metryka Mazowiecka	242
5. Tryb prac kancelaryjnych	246
6. Personel kancelaryjny	249
Akta sądów i urzędów szlacheckich w XIV–XVIII wieku (Janusz Łosowski)	253
A. Akta sądów ziemskich	253
1. Stan badań	254
2. Geneza sądów ziemskich, kompetencje i tryb ich działania	256
3. Organizacja pracy kancelaryjnej	258
4. Dokumenty	260
5. Księgi ziemskie	263
B. Akta sądów i urzędów grodzkich	267
1. Stan badań	268
2. Kompetencje starosty, sądu i urzędu grodzkiego oraz organizacja ich pracy	270
3. Organizacja kancelarii	273
4. Księgi grodzkie: a) wpisy sądowe 279, b) wpisy majątkowo–finansowe 282, c) wpisy dotyczące spraw politycznych, podatkowych i militarnych 283, d) wpisy nieurzędowe 284, e) adnotacje 285, f) serie aktowe 286, ...	275
5. Dokumenty	289

C. Akta Trybunału Koronnego	290
1. Stan badań	291
2. Organizacja, kompetencje i działalność Trybunału	292
3. Organizacja kancelarii	293
4. Dokumentacja	294
D. Akta sądów podkomorskich	298
E. Akta sądów kapturowych	302
F. Akta sądów wojewodzińskich	305
G. Akta sądów komisarskich	310
H. Akta sądów konfederackich	312
I. Akta sądów i komisji skarbowych	316
J. Akta komisji <i>boni ordinis</i>	319
K. Akta komisji porządkowych cywilno–wojskowych	323
L. Akta sądów ziemiańskich	329
M. Akta sądów wojskowych	332
N. Podsumowanie	336
Kancelarie i dokumentacja kościelna (<i>Maria Koczerska</i>)	339
1. Kościół w Polsce późnośredniowiecznej	339
2. Kancelarie biskupie	343
3. Dokument biskupi	346
4. Notariat publiczny na usługach Kościoła w Polsce średniowiecznej	353
5. Kancelarie konsystorskie	359
6. Dokumentacja kapituł katedralnych i kolegiackich	367
7. Statuty synodalne	373
8. Dokumenty klasztorne (<i>Tomasz Jurek</i>)	376
9. Dokumentacja uniwersytecka (<i>Tomasz Jurek</i>)	379
10. Tendencje rozwojowe dokumentu kościelnego w czasach nowożytnych	383
Kancelarie i dokumenty Kościołów protestanckich w XVI–XVIII wieku (<i>Maciej Ptaszyński</i>)	389
1. Kościoły protestanckie	390
2. Kancelarie i archiwa	396
3. Rodzaje dokumentów	400
4. Podsumowanie	406
Dokumenty i kancelarie miejskie (<i>Janusz Tandeki</i>)	407
1. Stan badań	408
2. Ustrój i organizacja władz miejskich	410
3. Organizacja i działalność kancelarii	413
4. Wytwory kancelarii miejskich	420
5. Kancelarie miejskich korporacji zawodowych i religijnych	435
6. Mieszczkańska dokumentacja prywatna	442
7. Podsumowanie	445
Dokumenty i kancelarie wiejskie (<i>Janusz Łosowski</i>)	447
1. Stan badań	448
2. Gromada chłopska	449

---

3. Sądy wiejskie	450
4. Pisarze wiejscy	452
5. Wytwory kancelarii: księgi, dokumenty i akta luźne	453
Dokumenty i kancelarie prywatne (<i>Krzysztof Syta</i>)	459
1. Zagadnienia wstępne	460
2. Dokument prywatny w późnym średniowieczu (<i>Tomasz Jurek</i>)	461
3. Personel kancelaryjny i środowisko aktotwórcze	468
4. Kancelaria magnacka: a) kancelaria osobista 474, b) kancelaria nadworna 475, c) kancelaria administracyjno–gospodarcza 477	474
5. Produkcja aktowa kancelarii prywatnej: a) dokumentacja rachunkowo–gospodarcza 479, b) dokumentacja działalności publicznej 486, c) dokumentacja prawno–majątkowa 488, d) korespondencja 490, e) księgi wpisów 491, f) kwerendy 493	479
6. Utrzymanie kancelarii	494
Zarys dyplomatyki śląskiej w późnym średniowieczu (<i>Tomasz Jurek</i>)	498
Zarys dyplomatyki zachodniopomorskiej w średniowieczu (<i>Agnieszka Gut</i>)	509
Zarys dyplomatyki krzyżackiej w Prusach (<i>Janusz Tandeki</i>)	518
Dawne formy dyplomatyczne w kancelariach na ziemiach polskich XIX wieku <i>(Artur Górak, Wiesława Kwiatkowska)</i>	529
1. Dyplomatyka ery biurokracji (<i>Artur Górak</i>)	530
2. Księstwo Warszawskie, Królestwo Polskie i Ziemie Zabrane (<i>Artur Górak</i>)	534
3. Zabór austriacki (<i>Artur Górak</i>)	544
4. Zabór pruski (<i>Wiesława Kwiatkowska</i>)	546
5. Podsumowanie (<i>Artur Górak</i>)	552
Zakończenie: Dokument w systemie komunikacji społecznej w Polsce <i>(Tomasz Jurek)</i>	554
Ilustracje	561